

Saopštenje za javnost

Da li je pravosuđe u stanju da očuva standarde integriteta, nezavisnosti i odgovornosti?

U proteklim danima i sedmicama pravosuđe se ponovo našlo u fokusu javnih diskusija. Zajedničko koordinaciono tijelo udruženja sudija i tužilaca u Bosni i Hercegovini (ZKT) ovim povodom izdaje saopštenje za javnost s ciljem zaštite integriteta pravosuđa i nosilaca pravosudnih funkcija i zahtjevom za preuzimanje i pozivanjem na odgovornost.

I

Kada je riječ o objavljenom audio-snimku, u kojem predsjednik VSTV-a Milan Tegeltija i bivša članica Vijeća Milijana Buha neprimjereno i vaninstitucionalno razgovaraju o imenovanju sestre članice Vijeće Buha i njenom eventualnom sukobu interesa, radi zaštite integriteta institucije VSTV-a, zahtijevamo da se hitno sazove sjednica Vijeća te u skladu sa propisanim procedurama, uključujući i proceduru propisanu članom 6. Zakona o VSTV-u (prestanak mandata), utvrdi da li ponašanje predsjednika VSTV-a kao člana Vijeća u kontekstu objavljenog audio-snimka zadovoljava zakonski standard da „obavlja svoje dužnosti na pravilan, djelotvoran ili nepristrasan način“, te da li se njegovo ponašanje može podvesti pod djelo „zbog kojeg ne zaslužuje da obavlja dužnosti u Vijeću“. ZKT smatra da je hitnom razrješenju ovog pitanja potrebno bez odlaganja pristupiti kako bi se na adekvatan način zaštitio integritet procesa donošenja odluka u Vijeću. Stavljanjem ove teme na tačku dnevnog reda sjednice Vijeća i omogućavanje javnosti da uživo i transparentno prati tok i argumentaciju koja će biti iznesena tokom rasprave na ovu temu je nužno i potrebno kako bi se donekle sačuvalo uveliko poljuljano dostojanstvo i povjerenje javnosti u pravosuđe.

II

Nalazi i rezultati nedavno objavljenog izvještaja OSCE-a u BiH „Treći godišnji izvještaj o odgovoru pravosuđa na korupciju: sindrom nekažnjivosti“ u svojoj suštini izazivaju veliki stepen zabrinutosti u kontekstu pravosudnog odgovora na procesuiranje predmeta korupcije. Mi, kao sudije i tužioci, koji su istovremeno i članovi strukovnih udruženja ZKT-a, a u kontekstu ovlaštenja i dužnosti koji su nam povjereni, nužno preuzimamo veliki dio odgovornosti za ovakvo stanje. Krajnje je vrijeme da se individualno i kolektivno zapitamo da li smo istinski svjesni naše uloga u društvu i da li mi kao sudije i tužioci opravdavamo povjerenje koje nam je dato? Sa druge strane, smatramo da su mnogobrojni razlozi za neefikasno procesuiranje predmeta korupcije i ostalih teških krivičnih djela u velikom djelu sadržani i pojašnjeni u mnogobrojnim domaćim i međunarodnim izvještajima i analizama. U tom kontekstu, između ostalog, predlažemo sljedeće:

- Potrebno je nakon 17 godina primjene zakona o krivičnom postupku i krivičnih zakona pristupiti ozbiljnoj procjeni utjecaja zakonskih i podzakonskih rješenja na procesuiranje pomenutih krivičnih djela, te u tom kontekstu analizirati i stavove nadležnih sudova, koji su u značajnoj mjeri odredili standarde i kriterije procesuiranja ovih djela. Može se razmisliti o uspostavljanju dijaloške platforme sa sudijama, tužiocima i drugim relevantnim stručnjacima iz Evropske unije, koji bi nam pomogli u ovom procesu. U tom smislu bi bilo svrsishodno razmisliti o podršci koju bi mogla da pruži Delegacija Evropske Unije u BiH kroz iniciranje savjetodavnog peer review-procesa.
- Iako je VSTV poduzeo određene mjere s ciljem stimuliranja procesuiranja predmeta visoke korupcije, potrebno je dodatno preispitati utjecaj normiranja tužilaca i sudija na efikasno i kvalitetno vođenje istraga i krivičnih postupaka u svim složenim predmetima, a posebno u predmetima korupcije, privrednog i organizovanog kriminala. Postojeći okvir normiranja u praksi ne pospješuje u dovoljnoj mjeri rad na najsloženijim predmetima, ne priznaje na adekvatan način uloženi trud i rad na tim predmetima, te često ima demotivirajući efekat. Štoviše, pomenuti okvir u praksi dovodi u velikoj mjeri do rada na manje složenim i jednostavnijim predmetima kako bi se ispunila zadata norma koja je postala sama sebi svrha, a koja ima značajan utjecaj na ocjenjivanje rada i napredovanje.

- Također, u ovom kontekstu je potrebno postaviti pitanje odgovornosti i opredijeljenosti pojedinačnih rukovodilaca institucija, te sudija i tužilaca iz perspektive istinske prioritetizacije, institucionalne organizacije rada i radne etike u radu na najsloženijim i svim drugim predmetima. Rukovodioci institucija, kako je istaknuto i u tzv. Pribe izvještaju, moraju pokazati liderstvo, integritet, znanje i hrabrost u iznalaženju adekvatnih rješenja s ciljem unaprjeđenja funkcionisanja institucija i postizanja rezultata koji vraćaju povjerenje javnosti u pravosuđe. Međutim, kako bi to postigli, potrebno im je staviti na raspolaganje adekvatna ovlaštenja i mehanizme kako bi postigli rezultate od koristi za društvenu zajednicu.
- Potrebno je preispitati efikasnost i kvalitet imenovanja i napredovanje kadrova u pravosuđu, koji su u konačnici nosioci institucionalne borbe protiv korupcije.
- ZKT stoji na raspolaganju VSTV-u i ministarstvima pravde u BiH u iznalaženju najadekvatnijih rješenja za unaprjeđenje stanja u pravosuđu, uključujući predstojećih izmjena Zakona o VSTV-u.

III

Također, želimo da skrenemo pažnju opštoj i stručnoj javnosti da će se do septembra 2021. godine imenovati sedam novih članova u VSTV (Vijeće ministara BiH, Advokatska komora FBiH, Sud BiH, Vrhovni sud FBiH, Brčko distrikt BiH, Republičko javno tužilaštvo RS, kantonalna tužilaštva), s tim što su procedure za imenovanja ispred Vijeća ministara BiH, Advokatske komore FBiH, Suda BiH i Vrhovnog suda FBiH već u toku ili će biti uskoro raspisani, te bi do februara 2021. godine trebalo da budu imenovana četiri nova člana. U postupku imenovanja članova Vijeća primjenjuje se VSTV-ov *Pravilnik o izboru članova Visokog sudskog i tužilačkog vijeća Bosne i Hercegovine*. ZKT je mišljenja da pomenuti Pravilnik ne osigurava najadekvatniji i najtransparentniji okvir za imenovanje na ovako važne i odgovorne funkcije, te će u narednom periodu ponuditi prijedloge za unaprjeđenje. Dosadašnja praksa imenovanja članova VSTV je u nerijetkim slučajevima dovela do manifestacije neformalnih i suptilnih pritisaka i neprimjerenih utjecaja iz pravosuđa na sudije i tužioce da podrže imenovanje određenog kandidata ili kandidatkinje za koje se nažalost ispostavilo da nisu bili u stanju da odgovore zahtjevima i zadacima povjerene im dužnosti u VSTV-u i

opravdaju povjerenje sudija i tužilac koji su ih birali na te funkcije. Paradigmatično je odsustvo bilo kakve odgovornosti ili konstruktivne komunikacije pojedinih izabranih članova Vijeća sa izbornom bazom. Principijelno, smatramo da se kandidati za članove Vijeća, koji se biraju na četiri godine u Vijeće, trebaju predstaviti sudijama i tužiocima u otvorenom forumu sa planom i programom, koji omogućava javnu diskusiju na teme od interesa za pravosudnu zajednicu i pruža mogućnost da se donekle provjere i dokažu potrebne vještine i sposobnosti, znanje i integritet za obavljanje tako važne funkcije. Krajnja odgovornost za sastav VSTV-a uvijek je ležala u rukama sudija i tužilaca koji ih biraju. Sudije i tužioci moraju preuzeti svoj dio odgovornosti za izbore koje su do sada napravili i doprinijeli stanju u pravosuđu kakvog ga danas imamo. Iskreno se nadamo da će u predstojećim izborima članova Vijeća, sudije i tužioci svjesno i savjesno kandidirati i izabrati najbolje, najmoralnije i najsposobnije predstavnike u VSTV koji imaju sveobuhvatni kapacitet da osiguraju visok stepen nezavisnosti, nepristrasnosti, profesionalnosti, odgovornosti i transparentnosti pravosuđa.

Na kraju, koristimo i ovu priliku da pozovemo druga strukovna udruženja, sudija Suda BiH, sudija i tužilaca iz Republike Srpske i Brčko distrikta BiH da se priključe ZKT-u s ciljem zajedničkog pružanja doprinosa u jačanju i unapređenju nezavisnosti, nepristrasnosti, odgovornosti, efikasnosti i transparentnosti bosansko-hercegovačkog pravosuđa i vraćanju povjerenja javnosti u naš rad.

Udruga tužilaca FBiH, Udruga sudija FBiH, Udruga sudija u BiH i Udruga žena sudija u BiH su u Sarajevu 12. oktobra 2020. godine potpisali Memoranduma o razumijevanju i saradnji između udruženja sudija i tužilaca Bosne i Hercegovine. Memorandumom je konstituirano Zajedničko koordinaciono tijelo (ZKT) koje će osigurati efikasniju i usklađeniju saradnju, te olakšati zauzimanje preciznih stavova po pitanjima reforme pravosuđa. Potpisnici Memoranduma, četiri od osam strukovnih udruženja koja djeluju na području Bosne i Hercegovine, iskazala su opredijeljenost za iniciranje zajedničkih aktivnosti koje će biti usmjerene na podizanje i zaštitu ugleda i dostojanstva sudija i tužilaca, na promoviranju njihove institucionalne i individualne odgovornosti, na proaktivno i konstruktivno sudjelovanje u reformskim procesima.

Sarajevo, 27. 11. 2020. godine